

Scriptierecensie

Handen ineen voor duurzamere mobiliteit

Maartje Bodde

We reizen dagelijks heel wat kilometers naar ons werk, familie of de supermarkt. Het is een uitdaging om op een duurzame manier met deze mobiliteit om te gaan (zie ook AGORA 2014-2 Mobiliteitstransities). Initiatieven voor het vergroten van duurzaamheid variëren van het stimuleren van fietsgebruik tot het beschikbaar maken van elektrische auto's voor het grote publiek. Dennis Steinsiek, masterstudent Sustainable Development, boog zich voor zijn masterscriptie over de samenwerking van actoren en de gevolgen hiervan voor het invoeren van een intermodaal vervoerssysteem in Amsterdam en Kopenhagen. Intermodaliteit – het integreren en coördineren van verschillende vormen van vervoer binnen één reis – kan mensen stimuleren meer gebruik te maken van het openbaar vervoer. Samenwerking tussen de aanbieders van de verschillende vormen van vervoer is hierbij vereist.

De transitie naar een intermodaal vervoerssysteem blijkt nog niet gemakkelijk. Steinsiek veronderstelt dat dit komt door een gebrek aan samenwerking tussen de verschillende actoren in een competitieve multi-stakeholder omgeving in de openbaar vervoerssector. Hierbij wordt, gelijkaardig aan het Prisoner's Dilemma, de optimale strategie van het collectieve belang vaak over het hoofd gezien door het individualistisch handelen van betrokken partijen.

In zowel Amsterdam als Kopenhagen zijn de nationale staat, nationale spoorwegbedrijven, een grote regionale autoriteit (bijv. Stadsregio Amsterdam) en de gemeenten de belangrijkste actoren in het netwerk. Elk niveau heeft zijn eigen mandaat en er is weinig coördinatie en samenwerking als gevolg van de aanwezige mindset, machtsrelaties en structuren. Met name de mindset van de actoren is sterk van invloed op de kwaliteit van de samenwerking. Er is een hoge mate van concurrentie, waarbij men winst probeert na te streven door individualistisch handelen en kortetermijndenken. Als gevolg van de focus op het eigen vervoersmiddel ontbreekt een gemeenschappelijk doel. De NS volgt bijvoorbeeld wel een deur-tot-deur gedachte, maar betreft daarbij enkel de eigen vervoersmiddelen en zoekt geen samenwerking met andere (bus)vervoerders.

Steinsiek ziet een centrale rol voor de grotere partijen om een transitie naar een intermodaal, duurzaam systeem te bewerkstelligen. De hogere politieke organen en grotere vervoersbedrijven hebben meer financiële mogelijkheden en beslissingsbevoegdheden om initiatieven te nemen. Hierover is de meerderheid van de actoren het ook eens: één

autoriteit binnen het systeem kan de samenwerking afdwingen en projecten coördineren. Het Prisoner's Dilemma hierin kan overkomen worden door transparantie van het systeem en uitwisseling van informatie, welke in de vorm van nieuwe institutionele processen vastgelegd kunnen worden. Ook met het oog op het huidige (de)centraliseringsdebat is dit een interessante uitkomst, omdat veelal wordt beredeneerd dat een gedecentraliseerd systeem juist voor kennisdeling en communicatie tussen verschillende actoren zorgt. Kortom, hogere overheden zouden actoren die niet voldoende samenwerken, kunnen aansturen en een gemeenschappelijk doel kunnen creëren. De uitvoering hiervan vormt in de praktijk een grote uitdaging.

Met deze conclusie wil Steinsiek bijdragen aan het ontwikkelen van een duurzaam transportsysteem gebaseerd op intermodaliteit. Privatisering heeft geleid tot een verkeerde mindset van winstbejag. Hierbij wordt individualistisch en op korte termijn gedacht. Samenwerking en langetermijndenken zijn echter belangrijke elementen voor een transitie naar een duurzame maatschappij. De workshops die Steinsiek organiseerde, met als doel professionals met elkaar in contact te brengen en een gezamenlijk debat te voeren, brachten niet alleen nieuwe informatie en inzichten, maar waren tegelijkertijd een initiatief om de actoren meer met elkaar te laten communiceren en informatie uit te wisselen.

De resultaten van het onderzoek dragen bij aan de verdere zoektocht naar duurzame mobiliteit. De aandacht gaat met name naar de verhoudingen tussen markt en overheid, publiek en privaat en technologie en gedragsverandering. Oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken worden, om met de woorden van hoogleraar Geowetenschappen Klaas van Egmond te spreken, gevonden in het midden. Het evenwicht is een absolute voorwaarde voor een duurzame ontwikkeling. Duurzame maatschappelijke ontwikkeling kan alleen plaatsvinden met een gemeenschappelijk doel en het terugdringen van de competitieve markteconomie.

Steinsiek, D. (2014) On the Way to an Intermodal Transportation System - Improving the Cooperation in the Public Transport Sector of the Stadsregio Amsterdam/The Netherlands and the Hovedstaden Region/Denmark. Masterthesis Sustainable Development, Universiteit Utrecht.